

BULGARİSTAN'IN CUMHURBAŞKANI SEÇİMİNDE ÇOK BİLİNMEYENLİ DENKLEM

Kader ÖZLEM

Blog No: 43
01.11.2016

Yrd. Doç. Dr. Kader ÖZLEM

Trakya Üniversitesi Balkan Araştırma Enstitüsü/

Bulgaristanda 6 Kasım 2016 tarihinde cumhurbaşkanlığı seçimleri gerçekleştirilecek. Bu seçim birkaç açıdan önemlidir: Birincisi, Bulgaristanda devletin başı olarak 5 yıl görev yapacak olan ismin belli olması nedeniyle sembolik bir anlamı var. İkincisi, parlamentodaki partilerin güncel oy değerlerini görmek bakımından önem taşımaktadır. Buna bağlı olarak, üçüncüsü seçim sonucu itibarıyla ülkede erken genel seçimin olup olmayacağını göstermesi açısından işlevsel bir anlama sahiptir.

Seçimde 23 kişinin yarışacağı dikkate alındığında, aday enflasyonu rahatlıkla anlaşılabilir. Öyle ki bu sayı Bulgaristan siyasal hayatı için rekor niteliğindedir.[1] Esasen aday sayısının fazlalığı ülkedeki siyasi atmosferin istikrarsızlığını ve kaygan zeminini göstermektedir. Parlamentonun parçalı yapısına ilaveten koalisyonu oluşturan partilerin dahi kendi cumhurbaşkanı adaylarını çıkarması belirtilen tabloyu ve uzlaşı yetersizliğini doğrulamaktadır. Bu durum seçilecek adayın oldukça zor bir konjonktürde görev yapacağı anlamına gelmektedir.

Adaylara geçmeden önce, belirtmek gerekir ki seçimin ilk kaybedeni mevcut cumhurbaşkanı Rosen Plevnelievdir. Demokrat kimliği, Avro-Atlantik değerlere yakınlığı, 2013teki siyasi krizde halkı birleştirici misyonu gibi özelliklerine karşın, partisi GERB tarafından aday gösterilmeyen Plevneliev, aynı zamanda Bulgaristan için mutlak bir kayıp olarak değerlendirilebilir. Ancak Haziran 2016da Avrupa Parlamentosundaki

konuşmasından hareketle Plevnelieve AB kurumlarında yeni bir görev bulunması olasıdır.

Adayların Durumu

Seçim için öne çıkan adaylar ise şu şekildedir:

Tsetska Tsaçeva (GERB-DOST)

Rumen Radev (BSP)

Plamen Oreşarski (DPS)

Trayço Traykov (RB)

İvaylo Kalfin (ABV)

Krasimir Karakaçanov (VMRO-Ataka-NFSB)

GERBin adayı Tsaçeva hukukçu kimliği ve Batıya yakınlığı ile ön plana çıkarken, seçimin 1. turunu ilk sırada tamamlaması ancak yüzde 50yi aşamaması beklenmektedir. Tsaçeva, esasen GERBin adayı olsa da yeni kurulan ve üyelerinin çoğunluğunu Türklerin oluşturduğu DOST partisi tarafından da desteklenmektedir.[2] Siyasi desteğin yanı sıra Tsaçevanın en büyük avantajı kadın aday olmasıdır. Öyle ki 1994te Reneta İndjovanın 3 aylık geçici hükümetteki sembolik Başbakanlığı dışında Bulgaristan siyasal yaşamında hiçbir kadın cumhurbaşkanlığı veya başbakanlık makamında görev yapmamıştır. Öte yandan, Tsaçeva kabinenin diğer ortağı Reformcu Blokun adayı Traykov ile birlikte Batıya en yakın aday durumundadır.

2014-2016 arası dönemde Bulgar Hava Kuvvetleri komutanı olarak görev yapan Rumen Radev sosyalistlerin adayı olurken, Tsaçevanın en güçlü rakibi konumundadır. BSPnin son iki seçimde bölünen ve azalan gücüne tezat nitelikte Radev güçlü bir aday olarak öne çıkmakta ve BSPnin daha çok ikinci tur yatırımı gibi gözükmektedir.

DPS veya Türkiyede bilinen adıyla Hak ve Özgürlükler Hareketi, 2013-2014 döneminde kendisiyle birlikte BSP ve aşırı milliyetçi Ataka ile beraber yer aldığı koalisyon hükümetinin Başbakanı Plamen Oreşarskiyi desteklemektedir. Teknokrat ve ekonomist yönü ön plana çıkan Oreşarski esas itibarıyla DPS onursal başkanı Ahmed Doğanın adayı durumundadır. DPS ülkedeki varlık gerekçesini Türk azınlığa borçlu olmasına karşın kendi partisinden olmayan etnik bir Bulgarı aday göstermiştir. Aday tercihi DPSnin geleneksel eğilimini yansıtmakla birlikte, son 10 aylık politikasını da doğal sonucu niteliğindedir. Oreşarskinin 2. tura kalması beklenmemektedir.

GERB ile aday seçimi konusunda uzlaşamayan Reformcu Blok, Traykovu aday olarak göstermiştir. Traykovun GERBin ilk hükümetinde 2009-2012 arasında bakanlık yaparak Borisovun yakın çalışma arkadaşı olduğunu belirtmek gerekir. İvaylo Kalfin ise BSPden ayrılan grubun kurduğu ABVnin adayı durumundadır. Kalfin 2011deki cumhurbaşkanlığı seçiminde BSP ve DPSnin adayı olarak Plevneliev ile ikinci tura kalmış ancak seçimi kaybetmiştir. Bu seçimi de kaybetmesine kesin gözüyle bakılmaktadır. Hâlihazırda ABVde görev yapan ve Borisov-II kabinesinde bakan olarak bulunan Kalfin, BSPnin aday

seçiminde tek taraflı tutumuna tepki olarak ortaya çıkmıştır. Diğer taraftan, seçim öncesinde Bulgaristan siyasetinde birbirinin türevi niteliğinde olan ve aşırı milliyetçi eğilimleri yansıtan VMRO, Ataka ve NFSBnin ortak aday olarak VMRO lideri Karakaçanovun üzerinde anlaştığı görülmüştür. Karakaçanovun tarihçi ve eski DS ajanı olduğunu belirtmek gerekir. Ataka lideri Siderovun dahi ortak aday konusunda ikna olması aşırı milliyetçiler arasında kısa vadede yeni koalisyonların yapılabileceğini göstermektedir. Zira özellikle VMRO ve Ataka baraj sorunu yaşamaktadır. Bulgaristan siyasal hayatında çoğunluk partileri genel olarak kendi aralarında muhafazakâr veya sosyal demokratlar şeklinde ayrılsalar da özü itibarıyla neredeyse tamamı milliyetçi eğilime sahiptir. Ataka, VMRO ve NFSByi aşırı milliyetçi yapan özellikleri azınlık karşıtı yaklaşımları ile sıklıkla nefret söyleminde bulunmalarıdır.

Son olarak DOST partisine değinmek gerekir. Aralık 2015te DPSnin genel başkanı iken ihraç edilen Lütfi Mestan ve peşi sıra istifa eden 5 milletvekilinin öncülüğünde kurulan DOST, isminin Türkçe olması nedeniyle tescil sorunu yaşasa da Temmuz 2016da İstinaf Mahkemesince onaylanmıştır. Seçime hazırlıksız yakalanan Parti, teşkilatlanmasını tamamlayamadığından aday göstermemiştir. Bu bağlamda DOST, Avro-Atlantik çizgisine yakın ve güçlü aday olarak gördüğü Tsaçevayı destekleyeceğini ilan etmiştir. Borisovun DOSTun desteğini ne kabul edebilirim ne reddedebilirim açıklaması[3] GERBin Tsaçeva aleyhine ülkede kamuoyunda oluşabilecek eleştirileri önleme amacı taşımakla birlikte, DOST ile örtülü seçim ittifakını da yansıtmaktadır.

2. Tur ve Batı-Rusya Çekişmesi

Cumhurbaşkanlığı seçiminde 2. tura gidilmesine kesin gözüyle bakılmaktadır. Zira hiçbir aday, partisinin potansiyeli dikkate alındığında ilk turda yüzde 50nin üzerine çıkabilecek durumda değildir. Bu bağlamda gerek seçim kampanyaları gerek kamuoyu araştırma şirketlerinin sonuçları[4] Tsaçeva ve Radevi 2. tur rakibi olarak göstermektedir. Dolayısıyla ikinci turda olası ittifaklar seçim sonucunu belirleyecektir. Tsaçeva ilk turu kazanamazsa hükümetin istifası, ikinci turu kazanamazsa hükümetin büyük yara alacağı dikkate alınırsa, ikinci turda GERB-DOST eksenine RBnin de katılması muhtemeldir. Ancak bunun da yeterli olmaması halinde HÖHün Tsaçevayı desteklemeyeceğini açıklayan Borisovun[5], Bulgar milliyetçilerinin kapısını çalması olasıdır. Bu noktada Borisova aşırı milliyetçilerin desteği, GERBin Türkiye ile iyi ilişkilere sahip olan DOST ile arasına koyduğu mesafeyle doğrudan ilintili olacaktır. Borisovun DOST desteğine yönelik temkinli açıklamaları bu nedenle gerçekleşmektedir. Ayrıca GERBin ve Tsaçevanın BSPnin adayına oy vermek istemeyen bütün seçmenlere hitap edeceği dikkate alınmalıdır. Bu seçim DOST için de sembolik bir göstergeye sahiptir. Doğrudan aday çıkaramadığından ve GERB gibi güçlü bir partinin adayı Tsaçevanın yanında yer aldığından DOSTun net oylarını tespit etmek mümkün olamayacaktır. Ancak Türklerin yoğun olarak yaşadığı şehirlerde GERBe 2014te çıkan oy ile Tsaçevanın oylarını karşılaştırmak ipucu verecektir.

Rumen Radev ise asker kökenli olması nedeniyle BSPnin yanı sıra Bulgar milliyetçilerine de hitap etmektedir. Her milliyetçi akım gibi ordusunu ayrı bir noktada konumlandıran Bulgar milliyetçileri Radeve yönelebilir. GERBin DOST ile örtülü ittifakı bu yönelimi hızlandırabilir. DPSnin tutumu bu bağlamda önemlidir. DPS, GERBe rağmen Tsaçevaya yönelirse azınlık oyları bağlamında rakibi DOSTun gücünü azaltmak için olacaktır. Ancak 2.

turda Radeve yönelmesi daha olasıdır. Zira BSP ile DPSnin ortak koalisyon geçmişinin yanı sıra ölçeği farklı olmakla beraber Rusya yanlılığı bulunmaktadır.[6] ABVnin de Radeve yakın durması halinde BSPnin adayı cumhurbaşkanı olabilir. Bu sonuç oyları eriyen BSPnin hızla toparlanmasını sağlayabilir.

Seçimde önemli olan bir diğer nokta, Roman ve yurtdışı oylarıdır. Romanların 6 siyasi partiye bölünmüş olmaları ve oy ticaretinin bu grup arasında yaygın olması sağlıklı bir değerlendirmeyi engellemektedir. Daha önceki seçimlerde Romanların BSP ve son genel seçimde ise DPS yönünde hareket ettikleri görülmüştür. Ancak GERBin Romanlara yönelik açılımı ile Mestanın Roman oylarını DOSTa entegre çalışmalarının henüz test edilmediğini not etmek gerekir. Yurtdışında yaşayan Bulgaristan vatandaşlarına yönelik son düzenlemeyle getirilen sınırlama AB dışındaki ülkelerde ve özellikle Türkiyedeki Bulgaristan vatandaşlarını hedeflemiştir. Bu bağlamda bu ülkelerde en fazla 35 sandık açılabilmesi hususu cumhurbaşkanlığı seçiminde Tsaçevanın aleyhine bir durum olmuştur. Bu düzenlemenin uzun vadede ABDden oy alan GERBe ve Türkiyedeki oyların güçlü talibi DOSTa zarar vereceği açıktır.

Diğer taraftan, 6 Kasım Bulgaristan cumhurbaşkanlığı seçimi sadece adaylar arasında rekabet değil, aynı zamanda Batı ile Rusya arasında güç mücadelesi görünümündedir. Ancak öne çıkan adayların neredeyse tamamı Ukrayna krizi nedeniyle ABnin Rusyaya uyguladığı yaptırımların Bulgaristana zarar verdiği noktasında hemfikir. Adayların söylemlerinin yanı sıra genel olarak Sofya yönetiminin bu tutumu AB yetkililerini endişelendirmektedir. Ne var ki ABnin en fakir ülkesi olan Bulgaristan, bu konuda Brükseli tamamen karşına alamamaktadır.

Belirtilen adayların neredeyse tamamı Rusyaya uzak olmayan isimlerdir. Batı yanlısı olarak değerlendirilen Tsaçeva dahi Bulgaristan dış politikasında AB ve NATO dışında bir alternatif görmediğini belirtmesine karşın, ABnin Rusyaya uyguladığı yaptırımları eleştirmiştir.[7] Aynı durum BSPde de kendisini göstermektedir. Bu noktada, GERB ile BSP arasındaki fark, BSPnin Rusyaya söylem olarak daha fazla vurguda bulunmasındadır. Dolayısıyla adayların Bulgar halkının geleneksel Rus sempatisini yok sayamayacağını da dikkate almak lazımdır. Bu durum AB ve NATO üyeliğinin zihinlerde bir dönüşüm yaratamadığını, Bulgaristanın her iki örgüte üyeliğe de pragmatik gerekçelerle kullandığını göstermektedir. Aslında seçimi kim kazanırsa kazansın AB ve NATO değerlerine bağlılığını ilan edecektir. Ancak Batının ötekisi olan Rusyanın halen Bulgaristandaki kamuoyu desteği, siyasi ve ekonomik (enerji, turizm) açılardan güçlü konumu AB entegrasyonunun derinliğini sorgulatmaktadır.

Fotoğraf: http://www.balkaneu.com/record-34-000-apply-vote-bulgarias-2016-elections/

[1] Fotogaleriya: Koi sa Kandidatite za Prezident i Vitseprezident, *Dnevnik*, 5 Oktomvri 2016, http://www.dnevnik.bg/photos/2016/10/05/2838558_fotogaleriia_koi_sa_kandidatite_za_prezident_i/, (e.t. 30.10.2016).

[2] DOST Şte Podkrepi Tsetska Tsaçeva na Prezidentskiya Vot, *24Chasa*, 20 Oktomvri 2016.

[3] Nito Sme İskali Podkrepata na Mestan, Nito ya Otkazvame, Obyavi Premierıt, *Dnevnik*, 20 Oktomvri 2016, http://www.dnevnik.bg/bulgaria/2016/10/20/2848049_nito_sme_iskali_podkrepata_na_mestan_nito_ia_otkazvame/, (e.t. 30.10.2016).

[4] Alfa Risırç: Oçakva se Dramatiçen Balotaj Mejdu Tsaçeva i Gen. Radev, *Kapital*, 17 Oktomvri 2016.

[5] Borisov s Novo Otkrovenie: DPS Nyama Podkrepi Tsaçeva, A Radev, Koito e Oreşarski-2, *Mediapool*, 24 Oktomvri 2016, http://www.mediapool.bg/borisov-s-novo-otkrovenie-dps-nyama-da-podkrepi-tsacheva-a-radev-koito-e-oresharski--2-news255578.html, (e.t. 30.10.2016).

[6] Bulgariq i Veçnata Drujba s Russiya, *Deutsche Welle*, 15.09.2014.

[7] Bulgarian Presidential Favourite Pledges Commitment to EU, NATO, *Reuters*, 20 October 2016.

About the author:

To cite this article: Kader ÖZLEM. 2026. "BULGARİSTAN □□□ CUMHURBAŞKANI SEÇİMİNDE ÇOK BİLİNMEYENLİ DENKLEM." Center For Eurasian Studies (AVİM), Blog No.2016 / 43. November 01. Accessed October 30, 2026. https://avimbulten.org/public/Blog/BULGARISTAN-IN-CUMHURBASKANI-SECIMINDE-COK-BILINMEYENLI-DENKLEM

Süleyman Nazif Sok. No: 12/B Daire 3-4 06550 Çankaya-ANKARA / TÜRKİYE
Tel: +90 (312) 438 50 23-24 • **Fax**: +90 (312) 438 50 26
@avimorgtr
https://www.facebook.com/avrasyaincelemelerimerkezi
E-Posta: info@avim.org.tr
http://avim.org.tr

© 2009-2025 Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM) Tüm Hakları Saklıdır